

Ivan Janez Štuhec

Zgodbe iz nahrbtnika

Romarjevi utisi s poti po domovini

1851

Ivan Janez Štuhec
ZGODBE IZ NAHRBTNIKA
Romarjevi vtisi s poti po domovini

Ivan Janez Štuhec
ZGODBE IZ NAHRBTNIKA
Romarjevi vtisi s poti po domovini

© Celjska Mohorjeva družba, 2021
© Vikariat Antona Martina Slomška
Vse pravice pridržane.

Svetopisemski odlomki so s spletne strani Hozana.si.
© HOZANA.si 2021

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-992
27-57(497.4)«2020«
27-584

ŠTUHEC, Ivan, 1953-
Zgodbe iz nahrbtnika : romarjevi vtisi s poti po domovini / Ivan Janez Štuhec ; [avtor fotografij Ivan Janez Štuhec]. - Celje : Celjska Mohorjeva družba : Društvo Mohorjeva družba, 2021

ISBN 978-961-278-561-1
COBISS.SI-ID 81607683

Ivan Janez Štuhec

Zgodbe iz nahrbtnika

Romarjevi utisi s poti po domovini

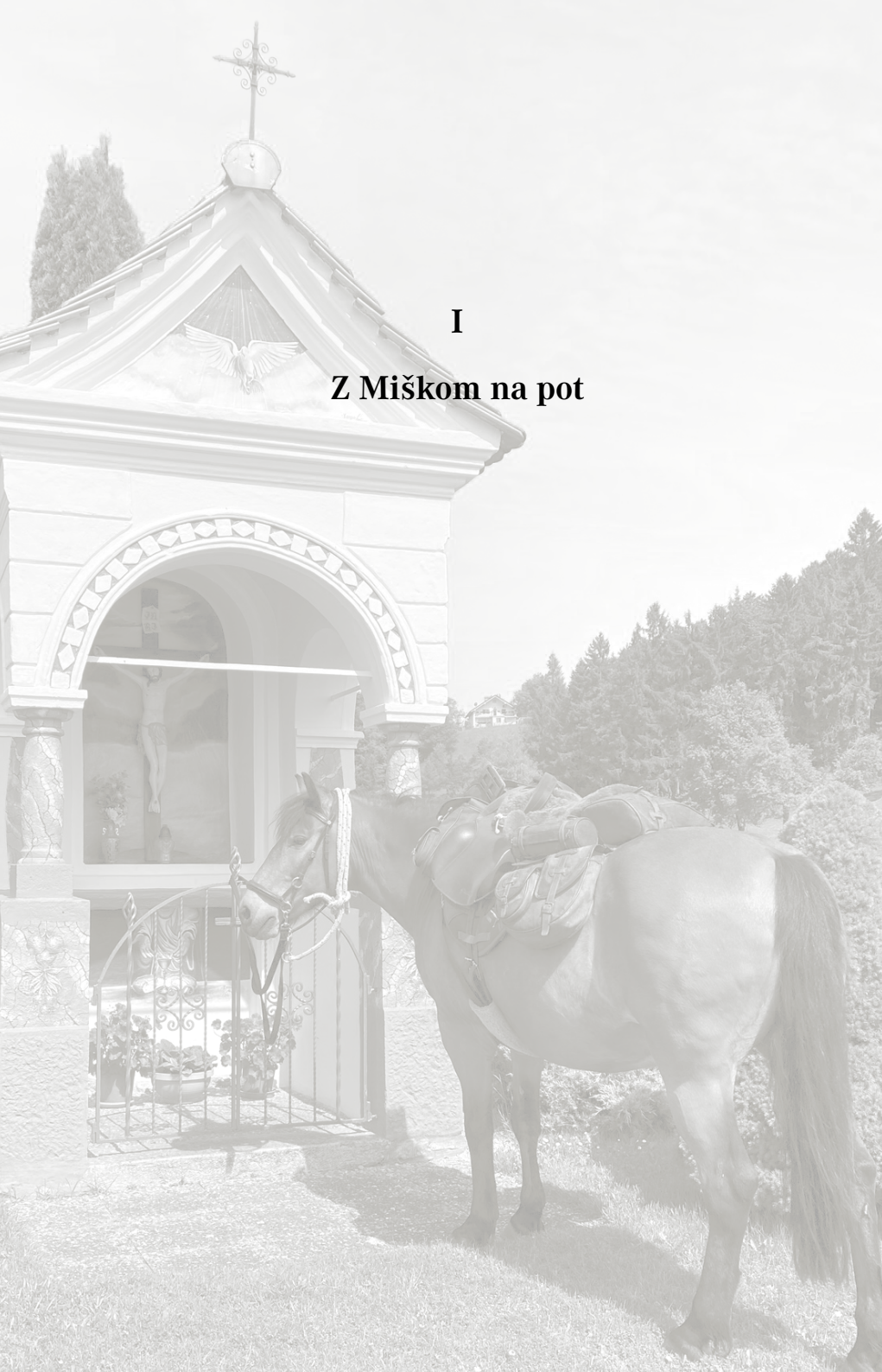
1851
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

Knjigi na pot

Življenje je romanje. Cilj ni vedno Rim, ki daje izvorni pomen besedama romanje in roman. Vsako romanje je neke vrste roman, napisan ali nenapisan. Pred vami ni roman, so pa zgodbe, ki so nastale na romanju po Sloveniji, v letu, ko nas je zadela sodobna kuga – virus covid-19. Zgodbe imajo trojni vir. Ene so iz popotniškega nahrbtnika, druge iz osebnega življenjskega nahrbtnika in tretje iz nahrbtnika tridesetletne zgodovine naše lastne države, ki v letu izida te knjige praznuje svoj jubilej. Povod za romanje po Sloveniji, in ne v Compostelo, je povezan z zgodbo Zavoda Antona Martina Slomška. Zato knjigo posvečam vsem zaposlenim v Zavodu, vsem podpornikom ter dobrotnikom in tudi vsem udeležencem programov, ki jih Zavod ponuja. V šolskem letu 2021/22 Zavod praznuje svoj srebrni jubilej obstoja.

Pričujoča knjiga naj bo tako poklon domovini, njeni samostojni državi, jubileju Zavoda, predvsem pa vsem dobrim ljudem, ki sem jih srečal na opisanih poteh ali jih potegnil iz svojega življenjskega nahrbtnika.

Ivan Štuhec

I

Z Miškom na pot

Zaobljuba

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja so v naše domove prihajali prvi televizorji. Trajalo je celo desetletje, da se je z njimi lahko pohvalila večina gospodinjstev. Leta 1960 so bile olimpijske igre v Rimu. Ne najbolj premožni samski sestri sta v naši vasi prvi kupili televizor in tako je njuna hiša postala zbirališče otrok iz cele vasi. Ko so bile igre mimo, smo ob nedeljah popoldne gledali nadaljevanko o konju Furyju in fantu Joeyju. Njune dramatične zgodbe so se vedno dobro končale. Pri nas otrocih pa so spodbujale ljubezen do živali. Na podeželju smo v tistih časih živeli v tesni navezi z njimi. Za nekatere, na primer domače zajce in majhne piščance, smo skrbeli in odgovornost prevzemali otroci. Pri konjih pa smo največkrat lahko le z vejami odganjali nadležen mrčes. Na domačiji mojih staršev so imeli strici konje, in ko smo bili tam na obisku ali pa sem bil na počitnicah, sem se največ vrtel prav okrog njih. Za ježo ni bilo ne časa ne opreme. So pa strici kdaj konju vrgli na hrbet odejo in me posadili nanj. To je bil poseben, prazničen dogodek. Jezditi na Furyju!

Pozneje, ko sem živel v Ljutomeru, niso brez moje prisotnosti minile nobene galopske konjske dirke. V času priprave na duhovništvo sem veliko razmišljal o tem, kje bi bil najraje župnik. Otroška leta sem delno preživel na jugovzhodnih obronkih Pohorja, na Goliču pri Slovenskih Konjicah. To je v meni očitno porodilo željo, da bi župnikoval v podobnem okolju, med številnimi raztresenimi kmetijami na podeželju. Imel bi konja, jezdil od kmetije

do kmetije, poslušal zgodbe starih ljudi, jih zapisoval in pisal romane o njihovih življenjih. Nekaj teh otroških in mladostnih sanj se mi je uresničilo na popolnoma drugačen, a ne tako oddaljen način.

Redko se v življenju ene generacije zgodi, da človeku ukradeno hišo vrnejo. In ko jo obnovi, jo spet izgubi, tako da jo mora še enkrat kupiti. V tem primeru ne gre za mojo hišo. Gre za nekdanje bogoslovje mariborske škofije. Visoka bogoslovna šola, ki jo je leta 1859 ustanovil Slomšek, in bogoslovje na Koroški cesti v središču mesta sta bila tik pred drugo svetovno vojno do tretje faze pripravljena za selitev na rob mesta, pod Kalvarijo. Zgodba te stavbe je zgodba o nemški okupaciji, komunistični »osvoboditvi«, nacionalizaciji in denacionalizaciji po slovensko. In je tudi zgodba o finančni krizi leta 2009, ki je pokopala gospodarske in pastoralne načrte mariborske nadškofije.

V nekdanje bogoslovje smo leta 2008 preselili Škofijsko gimnazijo Antona Martina Slomška, ki je od leta 1997 delovala v prostorih srednje strojne in kovinarske šole na Teznem. Leta 2009 so pod isto streho začeli delovati vrtec montessori, glasbena in baletna šola ter dijaški dom. Od vsega začetka je bil celoten kompleks zasnovan kot medgeneracijski center. Leta 2013 je svoja vrata odprla osnovna šola montessori in še pred tem medgeneracijska akademija, ki je delno nadomestila neuresničeno vizijo doma za starejše. Posledice finančnega zloma mariborske nadškofije so zadele tudi Zavod Antona Martina Slomška (ZAMS). Stavbo, ki je bila po zakonu o denacionalizaciji vrnjena, delno obnovljena in v kateri so zaživele zgoraj naštete enote, je morala nadškofija kot vse svoje premoženje prodati, da bi zadostila zahtevam upnikov. Kot direktor zavoda sem se z vsemi enotami znašel v položaju, ko sta nam preostali le dve možnosti – ali vse skupaj zapremo

ali pa skušamo z donacijami stavbo odkupiti. Odločitev za drugo možnost je terjala veliko potrpljenja, odrekanja in stiskanja pasu vseh enot, brezštevilne pogovore in prošnje, v molitvi nenehno priporočanje blaženemu Slomšku, vztrajanje ter vero, da bo ZAMS s svojo stavbo rešen. Sam sem se zaobljubil, da bom ob pozitivnem razpletu dogodkov s konjem poromal v španski Santiago de Compostela.

V najtežjem obdobju naših skupnih prizadevanj za rešitev stavbe na Vrbanski cesti 30 sem naporne in obremenjujoče trenutke življenja sproščal tudi ob konjih. Sorodniki so mi ob prihodu na Vrbansko podarili dva konja, lepo postavno posavko Velvet in haflingerja Barona. Ker sem želel, da so konji na voljo tudi dijakom, sem namesto Barona kupil lipicanca Randija. Ta je po šestih letih zbolel in smo ga morali prodati. Ostala je samo Velvet. Aprila 2018 je povrgla kobilico, ki sem jo poimenoval Fortuna. Trud za njeno oploditev se je pred tem namreč že dvakrat izjalovil. Za leto 2017 sem v pratiki prebral, da je ugodno za razplod živali ter da so mladiči lepi in zdravi. Prijatelj Janez Kandare iz Loške doline je imel mladega žrebca. Velvet smo odpeljali na Notranjsko, kjer ju je Janez spustil na pašnik. Če bo kaj, bo, če ne, pa tudi prav, sem si rekel. Bila je zadnja priložnost, saj je bila kobila stara že več kot dvajset let. Uspelo je, in tako je naslednje leto, 4. aprila 2018, Velvet skotila žrebičko, ki je zaradi sreče dobila ime Fortuna.

Po skoraj desetih letih negotovosti glede obstoja ZAMS-a smo septembra 2018 ponovno postali lastniki stavbe. Odkupili smo jo s posojilom in donacijami. Nastopil je čas za uresničitev moje zaobljube. V Santiago de Compostela sem nameraval odpotovati s konjem. Imel sem Velvet, ki je bila visoka in ne več prav mlada. Ob njej je rasla Fortuna, ki je bila še višja od svoje matere in premlada. Ko sem po literaturi iskal primernega konja, sem ugotovil, da

bi bil najprimernejši bosanski planinski konj. To so nizki, vzdržljivi ter nezahtevni konji. Odkril sem rejca v Sloveniji, Antona Dolinška v Podhumu nad Zagorjem. Nekega lepega avgustovskega dne, ko sem v Loki pri Zidanem Mostu obiskal pisatelja Alojza Rebulo in njegovo ženo Zoro, sem se zapeljal še k Antonu in mu povedal o svojih načrtih. Dober mesec za tem mi je obljubil, da mi bo do pomladi 2020 izbral primernega konja. V Santiago de Compostela naj bi odrinil na velikonočni ponedeljek, 13. aprila 2020. Izziv je bil velik in drzen; s konjem bi šel iz Ogleja čez severno Italijo, Provanso v Franciji in nazadnje po tradicionalni poti po severu Španije do Santiaga de Compostela. Predvideval sem, da bom na poti tri mesece.

Za božič 2019 sem obiskal župnika v Ogleju, da sva se dogovorila za prvo prenočišče. Medtem je bil konj, kastrat z uradnim imenom Veleš iz rodu Miško, v pripravi pri trenerki Neji na Krasu. Zame je postal Miško, ker mi je bilo to simpatično in za naše okolje tudi običajnejše ime. Z Nejo sva šla novembra na velik konjeniški sejem v Verono, da bi kupila ustrezno pohodniško sedlo. Ker je Miška na to pot pripravljala, ga je tudi najbolje poznala in brez njene pomoči bi težko kupil tako dobro in primerno sedlo. Nenazadnje je bilo sedlo ključni del opreme za dolgo pot. Neja si je za nakup pripravila celo kartonsko maketo. Na sejmu sva sorazmerno hitro odkrila dobro rešitev in se zanjo tudi odločila. Kupila sva tudi torbe za na sedlo, v katere je bilo mogoče spraviti večino prtljage. Veliko sva razpravljala o tem, ali naj grem na pot z bosim ali podkovanim konjem. Bosa kopita so imela nekaj prednosti. Med drugim bi si tako prihranil težave, ki bi jih na poti na primer povzročila izgubljena podkev.

Februarja 2020 sem šel na Kras po Miška. Že poskusna ježa se je začela zanimivo. Z Nejo sva jezdila po gozdovih

kraške planote, Neja spredaj, jaz na Mišku zadaj. Ko sva prečkala travnato jaso in vstopala v gozd na drugi strani, se je njen konj prestrašil in skočil na stran. Miško prav tako. Sam sem ob tem zdrsnil s sedla, se nekaj časa še skušal obdržati, nakar sem vajeti raje izpustil in padel na tla, Miško pa v dir proti svoji čredi. Na srečo sem brez posledic pristal na mehki podlagi. Mimo sta brez laježa pritekla dva spuščena psa. Ognjeni krst z Miškom je bil opravljen. Neja je odjezdila po ubežnika, sam pa sem ji šel naproti, da bi nadaljevala načrtovano pot. Mimo sta prišla tudi lastnika, ki sta svoja psa tako neodgovorno spustila v divji tek po gozdu. Psa sta še nekajkrat pridivjala mimo mene. Ko se je Neja vrnila z Miškom, sem ga zajahal in lahko sva nadaljevala pot. Še istega dne sem ga pripeljal v Maribor. Za spoznavanje in prilagajanje drug na drugega sva imela približno dva meseca. Pripravljala sva se na dolgo romarsko pot.

A v začetku marca 2020 je izbruhnila epidemija covida-19, ki je posebej udarila v severni Italiji in kasneje v Španiji. Sredi marca smo prve protikoronske ukrepe dobili tudi v Sloveniji in meje po Evropi so se zapirale. Na Compostelo sem moral vsaj za nekaj časa pozabiti. Tako se mi je porodila zamisel, da bi romarski krog naredil po Sloveniji. Z Miškom sem nameraval na pot takoj, ko bi zdravstvene razmere to dopuščale, po možnosti že v maju in juniju. Takrat temperature še niso previsoke. Načrt sem si naredil z Googlovo pomočjo. Začel bi na Pohorju, nadaljeval v Mislinjsko dolino, čez Graško Goro v Šaleško dolino. Potem čez Bele Vode in Sveti Križ proti Savinjski dolini, od tam pa preko Velike planine na Gorenjsko. Obiskal bi osrednjo romarsko pot na Brezjah in potem po Gorenjskem čez Vršič v Trento. Od tam po dolini Soče proti Sveti Gori, drugemu romarskemu središču na poti. S Svete

Kazalo

Knjigi na pot 5

I
Z Miškom na pot

Prvi dan Zaobljuba 9
Na pot iz Slomškove Vuzenice 14
Miško pa po svoje 16
Drugi dan Učna ura: skoki v sedlo! 20
Tretji dan Gozdna ovira 25
Pogled na TEŠ 6 29
Vnebohod 30
Četrti dan O, ti prelepi Sveti Anton 33
Pod Svetim Križem 35
Peti dan Čez Smrekovec v Ljubno 39
Šesti dan Veličastna planina 43
Sedmi dan Dan mladosti 47
Gimnazija Antona Martina Slomška - ledolomilka 49
Tako različne litanije 52
Zvonovi in gnojnica 54
Balantič s skrivne police 56
Borštnik ni Mariborčan 57
Osmi dan Osrednje slovensko romarsko svetišče 61
Podbrezje in Brezje 66
Vetrovka 71

II
Razpotja med vršaci

Deveti dan Gorski čari 77
Nazaj v mladost 79

Na razpotju 81
Nova razpotja 83
Ob beli Limarici 84
Prlečka v Trenti 88
Deseti dan O moji Cerkvi 92
Zavod Antona Martina Slomška 96
Enajsti dan Po Soški poti 99
Dvanajsti dan Spomin na Veselko 105
Krasna si, bistra hči planin 106
Čin, čin, čin Drežnica 110
Moji angeli varuhi 115
Trinajsti dan Z Ivano Orleansko na Soško fronto 120
Pot miru 121
Prijazne Primorke 123
Od katedrale do skritega bisera 125
Štirinajsti dan Benediktinci na Pašmanu 129
Čedermaci – fašisti in izdajalci naroda ..131
Na Sveti Gori 132
Prijateljske vezi 136

III
Notranjske skrivnosti

Petnajsti dan V objemu partizanske tradicije 143
V gozdni katedrali 144
Kučanova pot 148
Šestnajsti dan Ogled znamenitosti 151
K Erazmu Predjamskemu 152
Sedemnajsti dan Skrivnosti Cerkniškega jezera 156
Legenda in resničnost 157
Svetnika konkurenta 161
Tam, kjer so me konji na novo osvojili ..163
Podeželske epizode 165
Osemnajsti dan V medvedjem revirju 172

Magdalena Gornik 178
Pravljica o Sodražici 182
Zdumarji in roparji 185

IV
Slovenska tragedija

Devetnajsti dan Prestolnica suhe robe 195
Dvajseti dan Pri breznu pod Macesnovo gorico 200
Nadškof Zore 201
TIGR na Mali gori 225

V
Dolenjski biseri in nazaj na Štajersko

Ubogo prebivalstvo v Struški dolini 241
Nož v hrbet in v Marijo 244
Enaindvajseti dan Srečanja, ki niso naključna 247
Ambrus v središču slovenske politike ..250
Žužemberški dragulji 254
Dvaindvajseti dan V rojstni župniji Alojzija Šuštarja 259
V Grozdetovih krajih 261
Triindvajseti dan Še ena pralnica z neba 266
Štiriindvajseti dan Programski svet RTV Slovenija 271
Petindvajseti dan Praznik svetega Rešnjega telesa 275
Dodajmo Slomškovi viziji, kar čas od nas zahteva! 279
Bohorski gozdovi 285
Šestindvajseti dan Predzadnji dan – Atomske toplice 289
Vedno v veseli družbi 291
Sedemindvajseti dan Zadnji dan 293

Popotni utrinki v slikah 297